

RECENZIJA

Dr Dragana Kovačić, Nizozemska, flamanska i holandska grafika od XVI do XVIII veka iz Narodnog muzeja Srbije, Beograd 2023.

Iako zbirka nizozemske grafike Narodnog muzeja Srbije broji svega sto osamdeset devet jedinica, ogroman trud je bio potreban da se ova nevelika kolekcija revidira, reevaluira i organizuje u smislenu publikaciju. Sačinjena od radova pedeset poznatih, i nekolicine nepoznatih gravera, kolekcija nikada nije bila sistematski sakupljena niti katalogizovana. Njen stožer čini zbirka Sakelarides, koju je bilo potrebno posebno istražiti. Nedostatak dokumentovanih informacija o njenom poreklu, kao i kolekcionaru i njegovim naslednicima, zahtevao je temeljno arhivsko istraživanje. Kustoskinja Dr Dragana Kovačić nije se dala obeshrabriti, već se odvažno uhvatila u koštac sa ovom na izgled nemogućom misijom, i uspela da iznedri katalog koji postavlja nove standarde u istraživanju i organizaciji grafičkih radova.

Uvodni tekst pruža detaljni uvid u poreklo kolekcije, kao i istoriju nizozemske grafike. Ovakvim pristupom autorka je na najbolji mogući način uspela da situira beogradsku zbirku u opšte tokove razvoja, kao i sakupljanja nizozemskih otisaka. Kako Srbija i Nizozemlje od srednjeg pa sve do kraja devetnaestog veka nisu bili povezani kulturnim, ekonomskim, ni trgovačkim sponama, ni najmanje ne treba da začudi da je kolekcija nizozemske grafike Narodnog Muzeja Srbije raznolika i fragmentarna. Ovakva priroda zbirke zahtevala je inovativni pristup. Umesto tradicionalne hronološke organizacije i analize materijala, karakteristične za sveobuhvatne i sistematski sakupljane kolekcije, Dr Kovačić je u prvi plan stavila izdavačke kuće: počevši od Antverpena, preko Harlema i Amsterdama, do adresa u Rimu i Londonu.

Sam katalog je hronološki organizovan i pruža detaljan uvid u provenijenciju, inskripcije, i opis otisaka. Kataloškim jednicama prethodi biografija umetnika. U sastavljanju kataloga autorka se oslanjala na relevantne primarne, i najnovije sekundarne izvore.

Put do kataloga nizozemske grafike nije bio ni najmanje jednostavan. Plodovi mukotrpnog istraživačkog rada zahtevali su dugotrajno i detaljno promišljanje. S toga nije zgoreg uporediti sudbinu ove dugo pripremane knjige sa putevima nizozemske grafike od Zapadne Evrope do Srbije koji su 'bili dugački, puni krivina i zastajanja'. Rezultat nije izostao. Katalog nizozemske, holandske i flamanske grafike Dr Dragane Kovačić je oličenje sistematskog i samopregornog rada koji je rezultirao publikacijom vrednom svake pohvale.

Tijana Žakula

Utreht, 21. Novembar 2023.